

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

352

Hely

Idő

"1903"

Személy

Helyszám

Szerző Bartha M.

Cím Biztatás az erőszakra.

Forrás: Magyarország

Bp.

(Hely)

1903 XI/18

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Biztatás az erőszakra.

Budapest, november 17.

Szertelen lelki alávalóság kell ahhoz, hogy éppen a sajtóban emelkedjenek olyan hangok, melyek a kormányt erőszakos lépésekre sarkallják. Olyan erkölcsi perverzitás ez, amelyivel sikeresen foglalkozhatnának a buvárokodók.

Mert ha a székesfőváros közgyűlésének kottériái készülődnek... mit tudom én mire? Talán a Tisza grófnak adandó bizalmi szavazatra, talán állásfoglalásra az «átkos» obstrukció ellen, talán népgyűlési határozatra a chlopy-i hadparancs mellett: ezt értem, felfogom, magyarázni tudom. Ezt a lépést megtejtve látom a kottériákból alakuló közgyűlés szellemi konstrukciójában és megtejtve látom Budapest hatósági életének multjában.

Annak a törzsfőnök-rendszernek, mely a székesfőváros politikája fölött uralodik, nincsen és nem lehet «magasra vivő gerjedelme.» Itt a nagy közügy kerületekre, a kerületügy utcákra, az utca ügye háztulajdonos-érdekre atomizáltatik. Viczinális hatalmak erőműtani esélyei tolakodnak a közérdek fölé. Zárkózott klikkek három csirkelépésnyi látó köre szabja meg a közmunkásság arányait. Fonnyadt elmék és össze-

zsugorodott szívek torzalkodásaival találkozunk lépten-nyomon.

Hétköznapi vezetésnek rideg, szürke és önző tevékenysége hagy lábnyomokat a városban. A keret megnőtt, sok ház épült, a lakosság megsaporodott; de ennek a nagyarányu testi fejlődésnek nagyvárosi tartalma nincs. Még karaktert sem adott a vezetés ennek a városnak. Budapest se nem a kereskedők, sem nem az iparosok, sem nem a szórakozók városa.

Amit az idegeneknek mutogatunk, — a Dunát, a hegyeket, a hőforrásokat, a szigetet — azt az Isten adta. A többi: a muzeumot, az akadémiát, a hidakat, az országházat, a nemzeti színházat, az operát, a várkastélyt, az Andrássy-utat — ezt az ország adta. Maga a város alig járult hozzá a saját fejlődéséhez. Még a Dunát sem aknázták ki; sem a Gellértet, sem tenseseges hegyeit, sem csodálatos hőforrásait. És nem keletkezett egyetlen iparág, mely speczifikusan jellemezné a város izlését, termőképességét, lelki ösztöneit.

Ez a szörnyű nagy város nem vezet. Nem ad irányt az országnak sem a politikában, sem a kulturában, sem a nemzeti érzésekben. Még divatot is képtelen létrehozni. Ezen a téren Bécsset, Páris,

Londont majmolja félszegül. Ezek hosszú sorozatában egyetlen gondolat emelkedett ki a törzsfőnök-rendszer homályából. Ez volt a Belváros szabályozása. Megtörtént. Világcsufjára történt meg.

Hegyet emeltek, ahol nem volt. Hegyet vágtak le, hogy az új hidon közlekedni lehessen. Utcákat romboltak, mivel görbék voltak és emeltek helyükbe görbe utcákat.

Ehhez a lelki konstrukcióhoz járul a város hatósági multja. Diszpolgárnak választották Haynaut, a hóhért, Bánffy, a korrumpálót, Fejérváryt, az osztrak szellem katonai ágensét. Ellenben a nemzetnek most folyó nagy harcában hallgattak. Debreczen, Szeged, Kolozsvár, Arad, Nagyvárad, Kassa, Temesvár, Czegléd, Komárom, Szabadka, Körös, Félegyháza, Zenta bebizonyították, hogy ők a nemzeti vérkeringésnek lüktető erei. Budapest közömbös maradt. Tartózkodó helyzetéből most kilépni készül. Önmagához lesz hű, ha nem a nemzet törvényes jogai mellett foglal állást, hanem a betolakodott osztrak uralom fentartása mellett.

Budapestet tehát értem.

De hogy a magyar sajtóban akadjon hang, mely a nemzeti küzdelem erőszakos letörésére sarkallja a kormányt, azt

soha el nem hittem volna, ha naponkint nem olvasnék ilyen irányu közleményeket. Nem hittem volna, mert minden magyar hirlapirót becsültem annyira, hogy a sajtó életgyökerét a szabadságban keresi. Minden magyar hirlapiróról föltettem annyi megfontolást, amennyi szükséges annak megértéséhez, hogy ugyanazon jogczimen, amelylyel egy képviselőházi kisebbséget a hatalom elnyom: elnyomható a sajtó vélekedési szabadsága is.

Azt a munkát, melyet a sajtó kifejt, nem szabad lebecsülni. Ha a képviselőház kisebbsége tud alkalmatlan lenni a hatalommal szemben: bizony a sajtó is képes erre. És ha a hatalomban arra gerjesztünk étvágyat, hogy alkalmatlankodása miatt a kisebbséget eltiporja: semmi gátja nem lesz a hatalmi étvágy-nak abban, hogy a szintén alkalmatlankodó sajtó szabadságát sülve-föve meg ne frustukolja. Ez esetben pedig nem lesz kivétel. A konyha-malacz épp ugy terítékre kerül, mint a szabad karvaly. Jó lesz így?

Ám, legyen rabszolga, akit ez az alacsony állapot kielégít. De legyen a saját maga alávalóságából, a saját maga számlájára, hitvány lelkének bérenczkedő indulatától hajtva. De hurkot készíteni és a hatalmat arra biztatni, hogy ezt a piszkos kézzel kötött hurkot azok nyakába is dobja, akik szabad szárnyakon röpülve élvezték a nemzet nagy és igaz érzéseit: ez olyan sülyedés az elvetemültség skáláján, amely minden becsületes magyar lélekben undort kelt.

Szerencsére. a hatalomnak több esze van, semhogy az ördögi kísértésre hallgatna. Az erőszak alkalmazása koczká-

zatos művelet. Nem egyéb az erőszak, mint a törvény felrugása. Mihelyt a hatalom felrugja az *egyik* törvényt: azonnal eléáll az a helyzet, hogy a polgárság felrugja a *másik* törvényt.

A nemzet tudatában eleven erők működnek, még pedig szabályosan, míg a törvény uralma tart. Szabálytalanul, sőt vulkanikus rohamokban, mihelyt az erőket törvény nem korlátozza. Manapság az erőszak: anarchiát jelent. Már pedig az anarchia végét, hosszát, terjedelmét és koczkázatait kiszámítani nem lehet. Ezt jól tudja a hatalom s ennélfogva nem fogadhatja meg némely hirlapnak ostobán gonosz tanácsát.

Bartha Miklós.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fiz.)